

Transcript

behorend bij: 'Podcast #1: audiodescriptie – achter de schermen'

[Luister: podcast #1: 'Audiodescriptie achter de schermen' - Alles over audiodescriptie](#)

Soundlogo AD

Introductie

Ingrid den Hertog (*presentator met achtergrondmuziekje*): Sta je er wel eens bij stil hoeveel video's je per dag voorbij ziet komen? Bijvoorbeeld op televisie of op sociale media. Hoe beleef je die eigenlijk als je slechtziend of blind bent? Gelukkig is er audiodescriptie. Dat werkt trouwens ook in het theater of bij evenementen. Ik ben Ingrid den Hertog en ik werk bij 't Bartiméus Fonds waar we ons al jaren inzetten voor meer audiodescriptie. In deze podcast nemen we je mee achter de schermen, en kun je horen hoe de verschillende vormen van audiodescriptie gemaakt worden. Maar eerst: wat is audiodescriptie eigenlijk?

Ferry Molenaar: Audiodescriptie, in het kort ook wel AD genoemd, maakt televisieseries en films, maar ook theater, musea en bijvoorbeeld sportevenementen toegankelijk voor mensen die slechtziend of blind zijn. Audiodescriptie is een ander woord voor beeldbeschrijving. Een stem beschrijft wat anderen op dat moment zien. Soms is AD vooraf opgenomen, bijvoorbeeld bij een film of video. Soms is het live, bijvoorbeeld tijdens een theatervoorstelling, voetbalwedstrijd of een bezoek aan de dierentuin. Bij een tv-serie of film beschrijft de stem bijvoorbeeld wat de personages doen, waar ze zijn, welke gezichtsuitdrukkingen ze hebben, maar ook worden de ontwikkelingen in de verhaallijn beschreven, zoals in het volgende fragment van de dramaserie BuZa.

Fragment met audiodescriptie: "Die avond dat-ie overhaast naar zijn hotel liep." Geschrokken kijkt Meinema naar een auto waar rook uitkomt. Benjamin kijkt Monique indringend aan.

Ferry: En let eens goed op het volgende geluidje. (*geluidje*) Wat je hoorde is het zogenaamde soundlogo van audiodescriptie. Als je dat soundlogo op je televisie hoort weet je dat je het betreffende programma kunt meekijken met audiodescriptie via de Earcatch app en meekijken in de dierentuin kan zo.

Fragment van audiodescriptie in de dierentuin (Hilbert): Hij is vandaag op de dag af 2 maanden oud. Het kleintje is 2 maanden geleden geboren. Kijk nu krijgt-ie een zetje van zijn moeder, die duwt nu met de slurf. Ja, die moeder heeft 'm nu echt bij z'n gat met de slurf te pakken en duwt hem omhoog.

Ferry: Of je beleeft een sportwedstrijd mee in het stadion waar de blindentribune zorgt voor live audiodescriptie.

Fragment van voetbalwedstrijd met audiodescriptie: ... werkt minder, op tijd weg, combineert Willem II aardig met een schot dat wordt gekraakt.

Ferry: Je kunt op verschillende manieren gebruikmaken van audiodescriptie. Voor films en televisieseries gaat dit via de gratis app Earcatch. In het theater of bij een evenement krijg je live commentaar en sommige musea bieden al audiodescriptie via speciale audiotours aan.

Vrouwelijke computerstem: Hou nu je apparaat voor het activeerpunt.

Ferry: O ja, ik heb 'm.

Vrouw: Ja, je doet het goed, maar soms heeft hij even ...

Ferry: Maar hij geeft ook een piepje als-ie...

Vrouwelijke computerstem (AD): Op deze tafel staat een maquette van de tentoonstelling. In het midden van de tentoonstelling staan wanden in de vorm van een kruis.

Ferry: Audiodescriptie vergroot de wereld van mensen met een visuele beperking. Voor uitgebreide informatie over AD kun je terecht op www.allesoveraudiodescriptie.nl.

Soundfocus (Mereijn van der Heijden)

Ingrid (*presentator met achtergrondmuziekje*): Wat audiodescriptie bij film en televisieprogramma's gemeen heeft, is het uitgebreide productieproces. Eerst wordt wat in beeld te zien is beschreven in een script en daarna worden deze door een stemacteur ingesproken. Vervolgens zorgt een editor ervoor dat de stemopnamen precies op het juiste stukje onder de film gemonteerd worden. Pas dán is de audiodescriptie klaar om toegevoegd te worden voor de Earcatch app. Emiel Cornelisse sprak met Mereijn van der Heijden, die zich met zijn bedrijf Soundfocus al jaren richt op audiodescriptie en vroeg hem hoe het productieproces begint.

Mereijn van der Heijden: Dan gaan we inderdaad aan de slag met de materialen die we aangeleverd krijgen van de producent en op dat moment moeten we keuzes gaan maken. Dus: wie willen we het script laten schrijven, en wie moet dat dan uiteindelijk gaan inspreken. Er komt natuurlijk een planning bij kijken. En nou ja, het balletje gaat rollen. Maar de volgorde is altijd hetzelfde. Dus we beginnen met het schrijven van een script. Er komt nog feedback, revisie, overheen. Uiteindelijk hebben we een definitief script. Dan kunnen we de studio in met een stemacteur of soms zelfs meerdere stemmen. En vervolgens begint de nabewerking. Dus die opnames worden geëdit en worden uiteindelijk gemixt aangeleverd voor Earcatch in

veel gevallen, soms ook nog in een mix voor bijvoorbeeld een streamingsdienst zoals Netflix of toch nog voor op een dvd. En dan hebben we het project afgerond en gaan we door naar de volgende.

Emiel Cornelisse: Ja. En is het nog van invloed dan, je zegt: we zoeken er een scriptschrijver bij, is dat puur een planning of kan het ook nog te maken hebben met het soort productie.

Mereijn: Ja, beide. Natuurlijk heb je te maken met planning, beschikbaarheid, maar we hebben ook verschillende mensen waarmee we samenwerken voor het schrijven van de scripts. Een aantal van onze eigen mensen, een aantal freelancers en ja goh, iedereen heeft ook een beetje zijn eigen expertise en ook zijn eigen achtergrond. Dus is het een documentaire gaan we naar de een, is het een sappige romkom dan kies je misschien voor een ander. Wat we bijvoorbeeld ook proberen is om een serie bij dezelfde schrijver te houden, zodat bij een volgend seizoen het ook weer door dezelfde persoon wordt opgepakt. Dus ja, het is altijd de combinatie van planning, beschikbaarheid, maar ook wel kijken naar de inhoud en proberen om consistent te zijn. Ook in het scriptschrijven.

Emiel: Dan, het script is geschreven, is binnen. Weet je dan al wie het script gaat inspreken?

Mereijn: Ja, dat moet je van tevoren natuurlijk ook alweer regelen. En dat is ook iets waar we eigenlijk al aan, meteen in het begin over na gaan denken, in samenspraak vaak ook met een regisseur of met de producent, bepalen wat past erbij met het project, bij deze film, bij het verhaal dat verteld wordt. En we hebben natuurlijk inmiddels best wel wat ervaring en ook met een aantal mensen waarmee we natuurlijk vaker samenwerken omdat de stem moet goed zijn, moet passen. Uiteindelijk moet het ook nog weer iemand zijn die zijn vak verstaat en die op een bepaalde snelheid en met een bepaalde kwaliteit dat inspreekwerk ook kan doen. Dus daar adviseren we dan in en in samenspraak met de makers kiezen we uiteindelijk welke stem het dan moet worden.

Emiel: Wie heeft daar nou het laatste woord over, zijn jullie dat of is dat de producent?

Mereijn: Ook hier geldt klant is koning. Dus nou ja, de producent is uiteindelijk opdrachtgever en bepaalt. Maar het is wel zo dat wij eigenlijk heel vaak de vrijheid krijgen om ofwel de keus gewoon te maken en het te doen of in ieder geval suggesties aan te dragen en dan luisteren ze ook echt wel naar wat wij ze te vertellen hebben en wat wij adviseren. Maar het komt ook wel eens voor dat er eigenlijk al vanuit de producent al meteen de vraag komt naar dit is onze film en we willen heel graag dat deze persoon het inspreekt, probeer het te regelen en dan gaan we dat natuurlijk ook doen.

Scriptschrijver (Linda)

Ingrid (*presentator met achtergrondmuziekje*): Okay, alles begint dus bij een goed script. Het beroep van degene die de beeldbeschrijvingen maakt heet "audiovisueel vertaler". Emiel sprak met een van hen, Linda. Hoe gaat zij eigenlijk van start?

Linda: Het allereerste wat ik doe is de film of de serie gaan bekijken. Ik heb het echt nodig om 'm eerst goed te bekijken, goed te snappen waar het verhaal over gaat alvorens ik aan het script voor de audiodescriptie kan beginnen. Dus dat is het allereerste wat ik doe.

Emiel: En kijk je 'm dan in zijn geheel? Dus gewoon van begin tot eind?

Linda: Ja, ik bekijk hem gewoon zoals iemand anders hem gaat zien in de bioscoop of op televisie. Want dat vind ik het uitgangspunt, dat is zoals: zo gaan mensen die later de audiodescriptie gaan gebruiken het ook zien of beleven. Dus dat ja, daar ga ik van uit, van de volledige serie of film.

Emiel: Maar maak je dan voor jezelf al een soort van aantekening van: o, hier moet ik straks op letten als ik straks echt ga schrijven. Of is het echt gewoon zitten en kijken?

Linda: Vroeger deed ik dat wel. Toen ik minder ervaring had en ik ook minder, kijk, nu is er natuurlijk zoveel audiodescriptie beschikbaar dat ik ook dingen kan luisteren en kan horen hoe anderen het doen. In het begin was het best een wat eenzamer proces. Had ik minder referentie, dus toen maakte ik echt wel aantekeningen, maar eigenlijk doe ik dat nu niet meer. Wat ik wel vaak doe is als de film wat ingewikkelder is, of de documentaire wat ingewikkelder is, dan vraag ik of ik via productie het shootingscript kan krijgen. Dus dat is het script waarmee de opnames zijn gemaakt. Dan heb ik wat referentie aan namen, hoe worden mensen genoemd, locaties, en ik probeer daar heel weinig naar te kijken. Ik ga dat script ook niet helemaal lezen van tevoren. Maar het is wel heel fijn om het erbij te hebben.

Emiel: Wat kom je dan tegen waarvan je zegt: oké, nu heb ik toch echt wat extra informatie nodig anders kan ik mijn script niet schrijven?

Linda: Nou, wat er soms gebeurt, en dat weet ik ook omdat ik niet alleen schrijf, maar ook op de set werk, is dat in een script heel erg goed iemand geïntroduceerd wordt. Dus bijvoorbeeld Pietje is de hoofdpersoon en Jantje is de bijpersoon, heeft een minder grote rol, dan gebeurt het nog wel eens dat zo'n bijrol toch niet heel erg goed uitgelegd wordt en dat je als ziende kijker genoeg informatie krijgt, bijvoorbeeld wat voor soort personage het is, aan zijn kleding of zijn houding of hoe die woont of... Dan begrijp je vaak wel van nou dit is een bepaalde rol in de film. Als daar dingen uitgehaald zijn in de montage, wat best wel vaak gebeurt, dan vind ik die informatie niet altijd even duidelijk voor iemand die het niet goed kan zien en dan vind ik het heel fijn om te kijken wat de bedoeling was en dan haal ik er wel bijvoorbeeld eens uit wat voor functie iemand nou eigenlijk precies heeft, want dan wordt nooit benoemd dat iemand rechercheur is, bijvoorbeeld, ik noem nou wel een

heel makkelijk voorbeeld. Maar wat voor functie iemand heeft en dan haal ik dat uit het script en dan in overleg met de opdrachtgever, dan kies ik er wel eens voor om dat al te benoemen terwijl je dat eigenlijk niet hoort in de dialoog. Maar dan is het voor degene die het niet goed kan zien gelijk duidelijk: Oké, we hebben te maken met iemand van de politie bijvoorbeeld.

Emiel: Maar heb je die informatie dan, die heb je dan eerder dan wel iemand die gewoon de film wel goed kan zien.

Linda: Ja, heel soms kiezen we ervoor om dat toch te doen. Dat doen we zo min mogelijk. En vroeger was de regel dat je dat eigenlijk helemaal nooit mocht doen, dat je alleen maar mocht vertellen wat er benoemd wordt in een film. Heel soms wijken we daarvan af en ik heb zelf het idee dat als ik kijk naar hoelang we dit nu doen. Films worden steeds sneller, worden pittiger gemonteerd. Er wordt veel uitgegaan van dat mensen toch veel weten eigenlijk al. En dus wist ik, dat laten we iets meer los. Hoewel dat natuurlijk niet de basisregel is, dus doe je ook niet als het niet nodig is, maar als er heel veel gebeurt in een film of er is heel veel tekst en heel weinig ruimte voor audiodescriptie, dan kan het gewoon fijn zijn om toch alvast mee te geven van je hebt te maken met iemand van de politie of van, met een ander beroep.

Emiel: De gouden regel bij audiodescriptie is dat je niet door de dialoog in een film heen gaat. Maar soms heb je maar een paar seconden om iets te beschrijven, hoe bepaal je nou wat je in een bepaalde hoeveelheid tijd beschrijft?

Linda: Ja, dat is soms heel lastig. Ik denk dat het daarom ook zo is dat vaak moeilijk uit te leggen aan bijvoorbeeld collega's die ik dan op de set heb, is dat wij nou denk iedereen in het proces van audiodescriptie wel, dat het veel tijd kost, een tijdrovende klus is en zo kan het zijn dat ik een kwartier of 20 minuten bezig ben met een heel klein blokje tekst omdat het maar blijft schuiven en puzzelen: wat mag ik hier zeggen? Wat kan ik hier zeggen? Hoeveel tijd heb ik ervoor? Maar wat ik best vaak doe is met mijn ogen dicht even dat stukje film beleven omdat ik dan denk van: Oké, je hoort die auto. Je hoort dat pistool, heb je echt, snap je wie dat pistool vast heeft of kun je aan iets wat ik daarna of daarvoor kan vertellen begrijpen wie nu dat schot lost. Stel dat je bijvoorbeeld denkt: er zijn 2 mensen met een pistool tegenover elkaar en je gaat echt niet snappen wie nou op wie schiet, dan is dat het belangrijkste om te vertellen. Maar als ik denk: nou, dat is eigenlijk zo duidelijk, dan is misschien iets anders belangrijk, namelijk de gelaatsuitdrukking van iemand die misschien wel heel erg spijt heeft terwijl die schiet of juist dat met heel veel wraak doet.

Emiel: Ja, want dat is natuurlijk een van de voornaamste redenen dat audiodescriptie gebruikt wordt omdat je als gebruiker die uitdrukking juist niet kan zien.

Linda: Ja, ik vind dat misschien ook wel een van de allerleukste dingen aan het schrijven van audiodescriptiescripts, om die emotie van de acteurs te vertalen en daarin echt te zoeken ook. Want je ziet heel vaak dat het opbouwt, dat iemand een

bepaalde emotie heeft maar dat-ie misschien een halve minuut of 10 seconden later al iets verandert. En dan ben ik heel erg aan het zoeken van: oké waar begint die emotie en in hoeverre ontwikkelt die zich en welke woorden kan ik daarvoor gebruiken dus. Ik zeg ook altijd: je kan geen audiodescriptie schrijven zonder heel veel gebruik te maken van het synoniemenwoordenboek. Dus eindeloos synoniemen zoeken voor, ja voor wat voor emotie iemand toont.

Emiel: Hoe belangrijk is de stem van de audiodescriptie?

Linda: Ja, onwijs belangrijk denk ik. Dat zal denk ik iedere gebruiker van audiodescriptie beamen. Natuurlijk niks vervelender dan dat je je aan een stem stoort, bijvoorbeeld, of dat een stem helemaal niet bij de film past. Nou ja ik denk dat daar hele mooie keuzes in worden gemaakt. Die worden niet door mij gemaakt. Maar ik denk dat, Mereijn die zoekt daar stemmen bij en dat is natuurlijk een heel belangrijk onderdeel van het werk.

Audiodescriptie opnemen (Pim Veth)

Ingrid (*presentator met achtergrondmuziekje*): De keuze voor een passende stemacteur is dus belangrijk. Emiel was erbij toen stemacteur Pim Veth een aflevering insprak van de BNNVARA-serie BuZa. Hoe ziet Pim zijn rol als stemacteur bij audiodescriptie?

Pim Veth: Ik vind audiodescriptie ongelooflijk, binnen mijn vakgebied, echt heel hard werk. Ik vind het eigenlijk heel vermoeiend. Het is heel intensief. Het vergt ook heel veel concentratie. Je staat eigenlijk constant aan en ik vind het ook best spannend om te doen, als je eenmaal in een flow zit is het heel vervelend om een fout te maken. Je wil eigenlijk door.

Emiel: Je hebt dan het script voor je neus stel ik me zo voor. Het script dat geschreven is voor de film, of de serie in dit geval BuZa. Weet je wat je gaat inspreken of is het altijd dan een verrassing. Want ik kan me zo voorstellen dat je je daar misschien op voor wil bereiden.

Pim: Nee ik bereid me nooit voor op inspreken.. Ik vind het ook altijd heel raar als iemand mij teksten van tevoren stuurt. Dat is bij alles wat ik inspreek hoef ik het nooit van tevoren te zien.

Soundlogo AD

Fragment van BuZa met AD: Aarzelend komt Nico van zijn bed af. Een van de bewakers slaat hem in de boeien. Angstig kijkt Nico om zich heen. Terwijl de ene bewaker met hem de cel uitloopt sluit de andere de deur.

Pim: Met bijvoorbeeld een serie als BuZa. Dat is fantastisch, want het is een hele mooie serie. Die mag ik gewoon kijken en van commentaar voorzien, dat is hoe ik het zie. Dat is wel een redelijke luxepositie hoor, dat beseft ik ook wel.

Emiel: Maar in hoeverre is het acteren. In hoeverre is het zeg maar, want je moet natuurlijk neutraal blijven voor degene die de serie kijken, als jij iets heel mooi vindt als acteur of niet. Mag je dat meenemen in je performance?

Pim: Ja dat is wel echt een goede vraag. Ik heb wel eens de neiging om als er aan het eind van een aflevering een geluuksmoment zit bij acteurs en actrices dan wil ik dat nog wel eens een klein beetje in mijn stem laten horen, maar dan vraag ik me altijd af of dat nog wel goed is dat ik aan het kleuren ben en ik denk dat een pietsje kleur, een heel klein beetje kleur wel mag. Zeker als je dus echt alleen beschrijft, dan moet je dus gaan oppassen dat je dat niet te veel doet maar dat mag, je mag best een beetje, denk ik, de scene kleur geven, je mag best laten voelen waar we zijn in een verhaal.

Soundlogo AD

Fragment van BuZa met AD: "Een eerlijk bedrijf op te zetten in een moeilijk land." De 2 bewakers brengen Nico naar buiten. Op tv richt een ouder stel zich tot de camera. "Meinema, doe iets". Meinema en zijn team staren naar het scherm. Op de binnenplaats lopen gevangenen rond. Een klein groepje schopt een bal heen en weer.

Pim: Ik heb een ondergeschikte rol en dat is als acteur, want dat ben ik in beginsel, lastig want daar houden acteurs niet van, dat het niet over hen gaat. In dezen ben ik puur ondersteunend dus moet ik redelijk bescheiden beschrijven. Ik moet het niet gaan spelen. Ik moet het niet gaan invullen. Ik kan niet de shine wegnemen van het product om het zo te noemen.

Emiel: Is het soort productie waarvoor je moet inspreken nog van invloed op hoe je inspreekt?

Pim: Ja, in ieder geval wel voor hoe ik het beleef. Ik vind documentaires vaak toch leuker, omdat ik het dan zelf ben die beschrijft. Als ik in een dramaserie zit dan voel ik wat meer afstand gek genoeg. En bij een documentaire dan vind ik het echt lekker om, dan ben je toch ook iets meer de narrator, je bent eigenlijk de verteller van de documentaire, dus dat verschilt, die in alle rust probeert te beschrijven wat ik zie.

Emiel: Je hebt toch een script voor je neus?

Pim: Ja. Dat is dus echt serieus, nu pak je me natuurlijk op iets. Toen ik 't zei dacht ik 't klopt niet wat ik zeg, want het is voor mij geschreven. Maar ik vertel wel wat ik zie zodat iemand anders dat kan visualiseren, laat ik het zo zeggen. Maar het wordt wel voor me geschreven inderdaad. Dat is natuurlijk waar.

Soundlogo AD

Fragment van BuZa met AD: Ook Rutger leest het artikel. Hij kijkt bezorgd. Terwijl de gasten lachen kijken Monique en Raoul ongemakkelijk naar hun telefoon en om zich heen.

Emiel: Maar hoever verschilt dan het inspreken van audiodescriptie ten opzichte van bijvoorbeeld het inspreken van een commercial?

Pim: Ja. Dat verschil is echt heel groot. De attentiespanne bij audiodescriptie die is gewoon veel langer. Ik ben na 2 uur, ben ik gewoon echt, nou ja niet gesloopt, maar nou ja, dan is mijn kop echt best wel leeg, dat of vol, het ligt eraan hoe je het wil zeggen, maar dan ben ik best moe. Ja en bij een commercial is het zo'n korte spurt. Dat ligt mij ook heel goed. Als ik audiodescriptie doe dan denk ik altijd: het is de puurste vorm van het uitbeoefenen van mijn vak. Audiodescriptie is echt de puurste vorm van begrijpend lezen in mijn vak.

Soundlogo AD

NPO Access Services (Jurgen Lentz)

Ingrid (*presentator met achtergrondmuziekje*): Zodra de audiodescriptie van een film of televisieprogramma af is, wordt het bestand in Earcatch gezet en is het klaar voor de gebruiker. De afdeling Access Services van de NPO zorgt ervoor dat de kijker weet welke programma's worden aangeboden met audiodescriptie. Ferry Molenaar sprak met Jurgen Lentz van Acces Services.

Ferry: Waar moet een tv-serie of tv-programma eigenlijk aan voldoen om in aanmerking te komen voor audiodescriptie?

Jurgen Lentz: Een heel belangrijk criterium is dat wij kiezen voor fictie drama, omdat drama en fictie, daar ligt nog de meeste vertelkracht in het beeld. Dus daar mis je veel als je niet meekrijgt wat er in beeld te zien is. Veel meer dan bij bijvoorbeeld een praatprogramma, ik noem even een tegenhanger waar constant gesproken wordt. Kijkcijfers ook een hele belangrijke. Ja. En wat ook een, dus dat er veel mensen naar kijken, en wat we ook heel belangrijk vinden dat het een programma is wat nog, waar nog eens een keer naar gekeken kan worden. Dat is bijvoorbeeld bij drama natuurlijk, noem even een dwarsstraat, Flikken Maastricht kun je natuurlijk één keer mee, maar je kunt ook nog wel eens een jaartje later nog een keer kijken. Er zijn namelijk ook programma's als je die een keer gezien hebt, dan is de clue ervan af. En dan is er niks meer aan. Dus ook daar letten we op.

Ferry: Als jullie dan besloten hebben welke programma's in aanmerking komen voor audiodescriptie. Hoe ziet het productieproces er bij jullie dan uit, welke stappen doorlopen jullie?

Jurgen: De belangrijkste eerste stap is overleg met de omroep. Nou ja als we de keuze gemaakt hebben. Wij kunnen een keuze maken dat we denken die is het

meest geschikt, maar we willen natuurlijk ook dat de omroep daarachter staat. Nou kan ik eerlijk zeggen ik heb nog nooit gehad dat een omroep er niet achter stond om audiodescriptie te hebben bij een programma, maar het is wel belangrijk om het met het omroep af te stemmen. Immers het materiaal, de spullen moeten wel naar het bedrijf dat de audiodescriptie gaat maken. Dus daar moet natuurlijk wel overleg over zijn met de omroep. En vervolgens neem ik contact op met een van de bedrijven die dan de audiodescriptie zou kunnen maken en die heeft vervolgens dan contact met of met de producent of met de omroep. En dan gaat het vanzelf verder, daar hebben wij als NPO verder geen bemoeienis meer mee. Het moment dat de audiodescriptie klaar is, willen we natuurlijk dat zoveel mogelijk mensen weten dat er audiodescriptie bij is. Wij hebben een hele grote database waar alle programma's van de publieke omroepen in staan. Daar kunnen wij aanvinken specifiek bij dat programma bijvoorbeeld noem ik weer Flikken Maastricht. Daar geven we een markering in die database. Vervolgens wordt er dan een soundlogo aan het begin van het programma, dat is een logo dat zichtbaar is en wat hoorbaar is, wordt weergegeven. En we willen het liefst in zoveel mogelijk gidsen. Maar nu in de, zo uit mijn hoofd, De Avro en de NCRV-Gids wordt een logo getoond bij het programma en dat ook op basis van diezelfde database met die markering.

Ferry: Nu noemde je net al even Flikken Maastricht waarbij geheimhouding over het verloop van het seizoen heel erg belangrijk is. Andere voorbeelden zoals Boer zoekt vrouw, Wie is de mol. Het proces van audiodescriptie gaat natuurlijk over heel veel schijven. Hoe zorg je ervoor dat dat geheim blijft, dat er niets uitlekt.

Jurgen: We hebben daar uitvoerig over gesproken met de omroep. Dat is dan het eerste contact wat wij dan leggen. Dus de omroep benaderen: zouden jullie geïnteresseerd zijn dat we bij Wie is de mol audiodescriptie doen. En toen kwam dat meteen naar voren natuurlijk van op zich was er direct interesse voor audiodescriptie, maar kunnen er dan geen dingen uitlekken want je gaat al: Er is al iets op audio, waar staat die en die is niet de mol en die is wel de mol. Maar daar is uitvoerig overleg geweest tussen de audiodescriptiemaker en de productiemensen van de AvroTros en die hebben het helemaal dichtgetimmerd. Het is echt volkomen onmogelijk om van tevoren te rommelen met de audiodescriptie dat je het eerder kunt horen. Nee, dat was wel een heel belangrijke voorwaarde uiteraard van Wie is de mol dat ze het met audiodescriptie wilden doen.

Scribit Pro (Eveline Ferwerda)

Ingrid (*presentator met achtergrondmuziekje*): Tot zover Jurgen Lentz van de NPO. Audiodescriptie voor films en televisieprogramma's kost enorm veel tijd en geld. Voor online video's, zoals op YouTube, is het budget veel kleiner en de productietijd korter. Scribit Pro heeft hier een oplossing voor. Oprichter Eveline Ferwerda legt kort uit wat Scribit-Pro doet.

Eveline Ferwerda: Wij maken audiodescriptie specifiek voor online video's. En dat doen we dan met behulp van text to speech. Dus we geven - mensen die schrijven de tekst, de beeldbeschrijving die typen ze en dan doet een computerstem wat je hebt geschreven uitspreken.

Ferry: Dus geen studio-opnames, geen scriptschrijvers, eigenlijk, je geeft het echt aan de klant.

Eveline: Nee, klopt. Jij bent zelf de scriptschrijver of in veel gevallen zijn wij, als Scribit Pro hebben we allerlei professionals in dienst die de scriptschrijver zijn. Dus wij maken de teksten. Maar de computerstem is altijd hetzelfde. Dus het is een heel consistente kwaliteit.

Ingrid (presentator met achtergrondmuziekje): Een computerstem... dat kan dus goedkoop en snel. Zo'n stem is duidelijk niet geschikt voor lange tv-programma's en bioscoopfilms, maar perfect in te zetten voor korte online video's. Maar hoe klinkt dat dan? Je hoort een fragment uit de YouTube-serie 'Eten met Nick'.

Fragment met AD: De geanimeerde versie van het beeldmerk van eten met Nick. "Vandaag gaan we weer lekker koken en we gaan niet één gerechtje maken. Nee. We gaan twee gerechtjes maken, maar niet zomaar gerechtjes. Ik ga 2 familierecepten maken van, van Faja Lobi, het is jouw gerechtje, jij bent de baas." Nick snijdt de kippendij in stukken. "Mooie kippies, gewoon even lekker snijden en nu gebruiken we iets van Faja Lobi, namelijk Nasi Trafasi." Nick proeft een beetje van een lepel. "Holy shit, 't is gewoon crack in een potje."

Audiodescriptie in het theater (Hilbert Geerling)

Ingrid (presentator met achtergrondmuziekje): Mensen die blind of slechtziend zijn kunnen dankzij Komt het Zien ook een theatervoorstelling volgen. Blindentolk Hilbert Geerling vertelt wat deze organisatie doet.

Hilbert Geerling: Onze voornaamste bezigheid is het beschrijven van theatervoorstellingen, live theatervoorstellingen. Dus je kunt als blinde of slechtziende bezoeker gewoon een kaartje kopen, je gaat gewoon tussen het publiek zitten, alleen krijg jij een koptelefoon op. Ik - of een andere tolk, we zijn met z'n vieren - zit dan achterin de zaal achter glas - zodat niemand last van ons heeft - en we praten in de microfoon met een zendertje en iedereen met de koptelefoon die hoort ons praten. Dus ik kan gewoon beschrijven wat er op toneel gebeurt: er komt een man binnen. Hij loopt naar rechts. Hij gaat op een stoel zitten, pakt een boek, slaat het open... En dan hou ik mijn mond want begint die man bijvoorbeeld voor te lezen.

Fragment van AD tijdens de voorstelling 'Op hoop van zegen': De vrouwen lopen weg. Alleen Truus en Knier blijven achter. Bos komt op met een paraplu boven zijn hoofd en ineengedoken in zijn jas.

Hilbert: En zo beschrijf ik die hele voorstelling. En vooral de details die ertoe doen probeer ik te beschrijven zodat je als blinde of slechtziende bezoeker net zo kan genieten van die voorstelling als mensen die wel kunnen zien. En wat je dus krijgt is dat families met een blind familielid, gezinslid, die kunnen met z'n allen naar het theater en na afloop kunnen ze meteen met z'n allen napraten en diegene die blind was die heeft hetzelfde meegemaakt als de rest. En dat is zo mooi. Tenminste vind ik, en ik weet ook dat mensen het mooi vinden want ze komen naar buiten en dan kom ik ook naar beneden en dan vraag ik: hoe was het. Nou, dan heb ik soms dat 't mensen gewoon ontroert.

Emiel: Hoe weet jij nou als beschrijver, als blindentolk, wat je moet beschrijven, want er gebeurt, je zegt zelf al, er gebeurt verschrikkelijk veel op zo'n toneel.

Hilbert: Dit is de belangrijkste vraag. Dat is wat de kwaliteit van de tolk aangeeft. Dus hoe kan ik dat nou weten. In het begin wist ik dat ook niet. We hebben dit zelf bedacht. We zijn zelf aan het rommelen gegaan, hoe gaan we dit in vredesnaam doen. Toen hebben we 3 blinden gevraagd. Eentje die was vanaf geboorte blind, eentje die was op latere leeftijd blind geworden en er was iemand die was slechtziend. Die hebben we aan een tafel gezet. We hebben een laptop op tafel gezet en daar hebben we een voorstelling op afgespeeld. En toen ben ik het gaan beschrijven. Ik ben gaan beschrijven die voorstelling die op die laptop speelde en toen hebben we de pauzeknop ingedrukt. En toen heb ik gewoon gevraagd aan alle drie: Wat vond je mooi? Wat was er goed? Wat was er fout, vooral wat is er fout. Dat wil ik weten want dan kan ik dat de volgende keer beter doen en zo kwamen we op heel veel grappige dingetjes uit. Ik vermeed bijvoorbeeld om het woord zien te gebruiken. Dat vonden ze dan kul, je kunt gewoon zien zeggen. Oké, nou dat scheelt. Maar ik vermeed ook bijvoorbeeld om kleuren te vermelden. Ik zei niet die jurk is rood en toen zei ze: ja, maar wat voor kleur had die jurk dan? Ik zeg: ja rood, maar wat weet jij dan van rood. Ja, maar... en toen heb ik dus geleerd hoe blinden kleuren ervaren.

Fragment van AD in het theater: Met een elegante draai valt ze in zijn armen. Hij draait rond en zet haar weer terug op het plateau, stapt er zelf ook op en samen lopen ze naar links. Hij houdt haar middel vast en tilt haar in de rondte. Ze valt achterover met haar rug op zijn knie, haar benen los van de grond. Ze draaien door tot ze op de grond zitten, zij op zijn schoot, haar benen recht vooruit. Ze draait haar benen naar rechts, draait haar bovenlijf, ligt languit op hem, draait door en door tot ze op de rand van het plateau zit.

Hilbert: Want je kunt een kleur ervaren. Dus ik heb als het ware opnieuw moeten leren kijken en me in proberen te leven in wat je wel of niet je realiseert als je blind bent en er gebeurt iets voor jou. En ook als het gaat om iemand die slechtziend is bijvoorbeeld. Kijk, iemand die slechtziend is die kan misschien nog best wel het één en ander volgen. Daardoor ben ik bijvoorbeeld dingen gaan zeggen als hij loopt

naar rechts. Dat zou ik vroeger niet zo gezegd hebben omdat het niet belangrijk is waar die vent op het toneel staat. Maar dat is wel belangrijk als jij nog een beetje restzicht hebt en zo heb ik langzaam maar zeker opnieuw leren kijken naar de werkelijkheid.

Fragment van AD in het theater: Ze klapt de natte paraplu dicht en schudt hem boven de mensen op de eerste rij wat extra uit. Ze knoopt de paraplu dicht, maar het kost wat moeite.

Audiodescriptie in de dierentuin (Hilbert Geerling en Arlette Hanson)

Ingrid (*presentator met achtergrondmuziekje*): Elk jaar organiseert Komt het Zien met de steun van het Bartiméus Fonds een dag voor families waarin iemand een visuele beperking heeft, bijvoorbeeld een ouder of een kind. Dit jaar vond die dag plaats in het Ouwehands Dierenpark. Ferry maakte de volgende reportage.

Ferry: Ik spreek af met blindentolk Hilbert van Komt het Zien in Ouwehands Dierenpark in Rhenen tussen de pinguïns, de ijsberen en de olifanten met babyolifantje Bumi. Want behalve beschrijvingen bij theatervoorstellingen regelt Komt het Zien ook beeldbeschrijvingen bij dieren in de dierentuin. Maar dieren zijn onvoorspelbaar en dat maakt de voorbereiding behoorlijk uitdagend.

Hilbert: En dat is het allergrootste verschil. In het theater bereid ik me voor door gewoon 6 keer naar die voorstelling te kijken. En dan weet ik wat er gaat gebeuren en ik weet op welk moment ik wat ga zeggen. Ik weet gewoon precies wat ik ga zeggen en ik weet op welk moment.

Ferry: Maar hier niet.

Hilbert: Ja, er staan hier nu 20 pinguïns, maar voor hetzelfde geld waren het er maar 6 geweest en als er nu een in het water springt, springt-ie in het water omdat hij daar zin in heeft en niet omdat het is afgesproken met de regisseur. Dus ja. Vandaag wordt een grote improvisatiedag.

Ferry: Ik hoorde je net al even heel hard 'oh wauw' roepen toen die pinguïns gingen springen.

Hilbert: Ja, prachtig. Er kwam er eentje die zwom onder water en dan maakt-ie die vaart en toen sprong die uit het water omhoog en met een mooi boogje kwam-ie één meter verder weer in het water terecht en dat doen dolfinen wel dat weten mensen. En nou ja dat vinden mensen mooi, maar dat een pinguïn dat ook deed, dat wist ik eigenlijk eerlijk gezegd zelf ook niet. Dus ik vond dat wel spectaculair ja, het zag er mooi uit.

Ferry: Is het dan fijn om van tevoren even gezien te hebben of hoe?

Hilbert: Ja, toch wel. Het is, ja, alles wat je van tevoren weet kun je, nou ja, daar kun je over nadenken hoe je het gaat beschrijven, wat je gaat zeggen. En op het moment dat je echt 100 procent moet improviseren en er gebeuren gekke dingen. Ja, dan moet je wel eens naar woorden zoeken en dan duurt het langer. Dus, ja alles wat je kunt voorbereiden is wel prettig. Maar aan de andere kant het heeft ook iets spontaans als het gewoon gebeurt zeg maar. En daar hou ik ook wel van.

Ferry: Hilbert is hier vandaag niet alleen. Ik praat verder over hoe het achter de schermen werkt met de directeur van Komt het Zien. Arlette Hanson.

Arlette Hanson: De basis wat natuurlijk nodig is, dat zijn de blindentolken. Er lopen 4 blindentolken in het park die allemaal hun eigen deel van het park hebben waar ze de dingen beschrijven. Maar de tolken kunnen niet werken zonder alle mensen eromheen. Het begint al dat iedereen zich heeft moeten aanmelden van tevoren, zodat wij een koptelefoon kunnen reserveren, dat we de informatie kunnen sturen. Dus het begon allemaal al op kantoor met een hele aanmeldprocedure. Dan kom je hier, dan is er een balie waar je je kan melden, waar je je koptelefoon ophaalt, waar je de apparatuur ophaalt, waar je de informatie krijgt, ook die balie is bemand, daar staan 3 mensen vandaag. Dan kom je in het park. Verspreid in het park zijn die tolken. Bij elke tolk zijn 2 vrijwilligers, 2 publieksbegeleiders, waar je je meldt, die dan vertellen op welk kanaal je bent, waar de tolk op dat moment is. Ja, als je dat allemaal bij elkaar optelt dan ben je met 20 man aan het organiseren.

Ferry: Maar dat is een grote operatie.

Arlette: Het is een hele grote operatie, ja, en dit is ook niet iets waar we gisteren mee begonnen zijn.

Ferry: Nee, want hoelang duurt zo'n voorbereiding voordat hier dieren beschreven kunnen worden?

Arlette: Normaal de hele organisatie eromheen zou je heel veel tijd voor nodig hebben. Door corona hebben we het nu in een relatief korte tijd georganiseerd en zijn we 4 weken geleden begonnen met organiseren. Maar ook de tolken zijn dus allemaal van tevoren in het park geweest. Elke tolk is al 2 keer minimaal in 't park geweest om dus de route te bekijken, om de dieren te bekijken op verschillende momenten. Want ja, wat beschrijf je als een dier ligt te slapen, als een dier helemaal niet zichtbaar is. Ja, dus die hebben het uitgebreid voorbereid.

Ferry: Terug naar blindentolk Hilbert waar zich inmiddels de eerste bezoekers gemeld hebben.

Hilbert: Goedemorgen. Als je mijn kant op komt, naar links zeg maar. Nou, we staan nu voor een heel groot zwembad. 't Is een meter of 10 breed en de voorkant is van glas. Dus je kunt ook onder water kijken en dat is vrij leuk want er zwemt van alles rond. Het is wel mooi hoe die beesten onder water zwemmen, want het is eigenlijk net als een vogel die vliegt. Ze wapperen met hun flappers, met hun voorvinnen en er lopen hier nu ook nog 2 jongetjes rond die lopen mee met die pinguïn. Dat is prachtig om te zien.

Ferry: En dat vinden de bezoekers van Hilberts audiotour ook.

Vrouwelijke bezoeker: Oh, ik vind Komt het Zien altijd geweldig. Ik vind dat heel leuk.

Ferry: Wat heeft het je opgeleverd?

Vrouwelijke bezoeker: Je beleeft meer doordat iemand vertelt wat er gebeurt. Normaal sta ik naar een hok te staren en dan hoop ik iets te zien. En nu kan ik mee in het verhaal, denk ik: oh ja, dus dat gebeurt er. En soms is het dan ook zo dat mijn zicht wel wat dingetjes oppakt omdat het goed uitgelegd wordt, toch een klein beetje mee. Leuke manier van beleven.

Ferry: Je bent niet alleen. Wie heb je meegenomen?

Vrouwelijke bezoeker: Ik heb mijn vriendin meegenomen, Anita.

Ferry: Want zij legt je af en toe ook dingen uit. Waarom, is dit dan fijner?

Vrouwelijke bezoeker: Nou, Anita heeft het stiekem gewoon van Komt het Zien een beetje afgekeken. (*Lachend*) Dus het is voor haar ook een soort bijscholingsdag.

Ferry: Tot slot lopen we nog even langs het babyolifantje Bumi.

Hilbert: Hij is gewoon heerlijk de wereld aan het ontdekken. Hij is vandaag op de dag af. 2 maanden oud, het kleintje is 2 maanden geleden geboren. Maar toch als je dan ziet hoe die nu zo loopt, kijk nu krijgt-ie een setje van zijn moeder die duwt nu met de slurf dat-ie, ja dat kost nog moeite hoor dat heuveltje op. Ja. Nog een duwtje van die moeder. Ooh, het is zo schattig. Dat snufje is zo dun. Ja, want van die volwassen olifanten hebben een robuuste slurf en dan is dit zo schattig, zo klein. Die oren zijn dan toch wel in verhouding heel groot. Ja. Die moeder heeft 'm nu echt bij zijn gat met de slurf te pakken en duwt 'm omhoog. Nu is-ie weer boven.

Ferry: En voor je het weet is de tour alweer voorbij.

Hilbert: Het was bijna een privé-rondleiding.

Ferry: Je was bijna een tourguide. Je doet normaal voor meer denk ik.

Hilbert: Normaal gesproken komen er meer mensen. Het was nu nog vroeg en dit waren gewoon de eerste gasten die kwamen dus ik ben eigenlijk, wat ik een beetje probeer is ook gewoon onderdeel te worden van het gezelschap. Zij zijn met z'n tweeën en dan in dit geval gaan we gewoon lekker met z'n drieën langs de dieren lopen en probeer er dus zoveel mogelijk een dierentuinbeleving van te maken. Dus we gaan gewoon lekker met z'n drieën naar die dieren kijken en ik vertel wat ik zie en ik vertel hopelijk iets geks want dat is natuurlijk het leukste als die dieren iets doen wat bijzonder is. En als dat niet zo is ja, dan is het niet zo. Dat is ook het nadeel van dieren, als er niks gebeurt dan gebeurt er niks. Dan valt er ook niet zoveel te vertellen.

Ferry: Dat geldt natuurlijk ook voor elke andere bezoeker. Als je hier komt en er gebeurt niks.

Hilbert: Dat klopt.

Ferry: Dus in zoverre bied je wel hetzelfde als iemand die kan zien.

Hilbert: Het is dezelfde ervaring. Jazeker. Nee klopt.

Ferry: Succes nog vandaag.

Hilbert: Dankjewel.

Ferry: Dankjewel dat ik even mee mocht lopen.

Hilbert: Ja heel graag gedaan.

Afsluiting

Ingrid (*presentator met achtergrondmuziekje*): Je hebt het gehoord: audiodescriptie vergroot de wereld van mensen met een visuele beperking. Nu weet je hoe de verschillende vormen van audiodescriptie gemaakt worden. In de volgende aflevering vertellen we je hoe je het kan gebruiken. Deze podcast voor de campagne 'Ik kijk mee met AD' wordt mogelijk gemaakt door het Bartiméus Fonds. Wil je meer weten over audiodescriptie en het aanbod in Nederland? Kijk dan op: www.allesoveraudiodescriptie.nl (*websiteadres wordt herhaald*)

Soundlogo AD